

DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT

Høringsnotat

**Forslag til endringer i opplæringsforskriften og privatskoleforskriften
om at det ikke skal regnes som fravær fra opplæringen når elevene er hos
skolehelsetjenesten**

8. mai 2026

Innholdsfortegnelse

1	Innledning.....	2
2	Bakgrunnen for forslaget	2
3	Dagens regler	3
3.1	Opplæringsloven og opplæringsforskriften	3
3.1.1	Opplæringsloven.....	3
3.1.2	Opplæringsforskriften	3
3.2	Privatskoleloven og privatskoleforskriften.....	5
4	Departements vurderinger og forslag.....	5
5	Økonomiske og administrative konsekvenser.....	8
6	Forslag til forskriftsendringer.....	9

1 Innledning

Kunnskapsdepartementet sender med dette på høring forslag til endringer i forskrift om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa (opplæringsforskrifta) og forskrift til privatskolelova (privatskoleforskrifta).

Departementet foreslår å endre reglene slik at det ikke skal regnes som fravær fra opplæringen når elevene er hos skolehelsetjenesten.

Forslaget til regler vil gjelde offentlige skoler, private grunnskoler etter opplæringsloven § 22-1 dersom de er omfattet av § 2-3 om vurdering og dokumentasjon i grunnskoleopplæringen og skoler godkjent etter privatskoleloven.

Departementet ber om høringsinstansenes synspunkt på forslaget.

2 Bakgrunnen for forslaget

Fraværreglene i videregående skole ble endret før skoleåret 2025/2026. Elevene kan nå levere egenmelding for alt helserelatert fravær opp til ti prosent-grensen. Når fraværet i et fag har nådd ti prosent, må elevene normalt dokumentere ytterligere helserelatert fravær med attest fra helsepersonell. Det gjelder unntaksregler for elever som har kronisk sykdom eller plager som gir høy risiko for fravær. Helserelatert fravær medfører derfor ikke at elevene mister karakter, så lenge læreren har grunnlag for å gi karakter og elevene legger frem egenmelding eller annen dokumentasjon på fraværet. Dette gjelder også ved besøk hos skolehelsetjenesten.

På bakgrunn av et representantforslag om justering av fraværsreglene i videregående skole, fattet Stortinget i februar i år følgende vedtak: *Stortinget ber regjeringen sikre at besøk hos skolehelsetjenesten ikke omfattes av fraværsgrensen.*

Departementet foreslår at vedtaket følges opp med et forslag om å endre regelverket slik at besøk hos skolehelsetjenesten ikke lenger regnes som fravær fra opplæringen.

3 Dagens regler

3.1 Opplæringsloven og opplæringsforskriften

3.1.1 Opplæringsloven

Etter opplæringsloven § 10-6 skal elevene være aktivt med i opplæringen og følge skolereglene. Ifølge forarbeidene, Prop. 57 L (2022–2023), kan plikten til å delta aktivt i opplæringen for eksempel innebære at eleven skal møte punktlig til timene og være oppmerksom i timene uten å være på sosiale media eller forstyrre undervisningen. Skolen skal organisere og gjennomføre opplæringen slik at det er mulig for elevene å delta aktivt. Kommunen og fylkeskommunen skal også sørge for at elever med fravær fra opplæringen blir fulgt opp.

Etter opplæringsloven § 2-3 (grunnskolen) og § 5-4 (videregående opplæring) gir departementet forskrift om individuell vurdering, klage på vurdering og dokumentasjon. Departementet kan også gi forskrift om at mangel på vurderingsgrunnlag kan føre til tap av rett til individuell vurdering med karakter i faget, og også ved høyt fravær i videregående skole.

3.1.2 Opplæringsforskriften

Krav om vurderingsgrunnlag

Det følger av opplæringsforskriften § 9-1 siste ledd at stort fravær eller andre særlige forhold kan føre til at lærere og instruktører ikke har tilstrekkelig grunnlag til å gi halvårsvurdering med karakter eller standpunktkarakter i ett eller flere fag.

Fraværsgrensen i videregående skole

Fraværsgrensen i videregående skole er fastsatt i opplæringsforskriften § 9-8. En elev kan som hovedregel ikke ha mer enn ti prosent fravær i et fag, dersom eleven skal få standpunktkarakter i faget. Det samme gjelder for halvårsvurdering med karakter ved slutten av skoleåret i et gjennomgående fag, det vil si i fag som går over flere år før man får en avsluttende karakter (for eksempel norskfaget). Fraværsgrensen gjelder timefravær i enkeltfag, ikke totalt fravær.

Det er noen typer fravær som ikke regnes med i fraværsgrensen dersom det er dokumentert. Dette gjelder:

- velferdsforhold (for eksempel begravelse)
- andre religiøse høytidsdager enn de offentlige helligdagene (maks. to dager)
- politisk arbeid, hjelpearbeid, arbeid som tillitsvalgt eller lovpålagt oppmøte
- førerprøven og deler av trafikkopplæringen for klasse B
- representasjon på arrangement på nasjonalt og internasjonalt nivå.

Disse unntakene gjelder bare hvis eleven kan dokumentere fraværet, for eksempel med en bekreftelse fra en organisasjon, foreldre, kjøreskole eller annen relevant instans.

Eleven kan også legge frem dokumentasjon på fravær som skyldes sykdom eller andre helseforhold. Dette gjelder blant annet sykefravær, legetimer, besøk hos helsesykepleier eller time hos BUP.

Frem til ti prosent kan elevene legge frem egenmelding for det helserelaterte fraværet. Det er først når eleven har nådd fraværsgrensen at eleven må legge frem dokumentasjon fra helsepersonell. Da kan eleven få ytterligere helserelatert fravær unntatt fraværsgrensen og unngår å miste karakteren i faget.

Det helserelaterte fraværet teller med i beregningen av om eleven har nådd fraværsgrensen på ti prosent. Hvis eleven legger frem egenmelding eller annen dokumentasjon og læreren har tilstrekkelig grunnlag til å gi vurdering, vil sykefraværet likevel ikke gjøre at eleven mister muligheten til å få karakter.

Elever med høyere risiko for helserelatert fravær kan levere egenmelding for helserelatert fravær også etter at ti prosent er nådd, og få fraværet unntatt fraværsgrensen. Forutsetningen er at eleven har levert dokumentasjon fra helsepersonell på at hen har en tilstand som gir høyere risiko for helserelatert fravær. Unntaket knytter seg ikke til bestemte diagnoser, og kan også være aktuelt for elever som er under utredning.

Hvis eleven har mellom 10 og 15 prosent udokumentert fravær og fraværsårsaken gjør det klart urimelig at eleven ikke skal kunne få karakter, kan rektor bestemme at eleven likevel kan få karakter.

Uansett om eleven har gått over fraværsgrensen eller ikke, må læreren ha tilstrekkelig vurderingsgrunnlag dersom eleven skal kunne få karakter i faget. Høyt fravær kan føre til at læreren ikke har slikt grunnlag, jf. § 9-1.

Krav om varsel

Eleven skal varsles hvis det er fare for å miste karakter på grunn av fravær, jf. § 9-7. Dersom eleven ikke er myndig, skal også foreldrene varsles.

Føring av fravær på vitnemål og kompetansebevis

Opplæringsforskriften § 9-44 (grunnskolen) og § 9-53 (videregående skole) gir regler om føring av fravær på vitnemålet (og kompetansebevis i videregående opplæring). Det skal føres fravær i dager og enkelttimer fra og med 8. trinn. En elev (eller foreldrene til elever under 18 år) kan kreve at maksimalt ti fraværsdager i løpet av et skoleår ikke blir førte på vitnemålet eller kompetansebeviset dersom det hører til enkelte angitte fraværstyper.

Grunnene er noe ulike i grunnskolen og i videregående skole, men dagsfravær av helsegrunner kan unntas for begge skoleslag. Fravær av helsegrunner må ha vart i mer enn tre dager for ikke å bli ført, og det er bare fravær fra og med den fjerde sykedagen som kan strykes. Dersom en elev har dokumentert høyere risiko for helserelatert fravær, kan fraværet likevel strykes fra og med den første fraværsdagen. Begrensningen om maksimalt ti dager per skoleår gjelder likevel, og det er bare dagsfravær, ikke timefravær, som kan strykes.

Noen typer manglende oppmøte regnes overhodet ikke som fravær

Hvis eleven er borte fra opplæringen på grunn av en rettighet de har etter opplæringsloven, eller en aktivitet som har svært nær tilknytning til opplæringen, regnes det ikke som fravær. Det gjelder for eksempel utredninger hos PPT, samtale hos rådgiver på skolen eller ved utsatt eksamen. Ettersom slike avtaler eller gjøremål overhodet ikke regnes som fravær, skal de verken få betydning etter regelverket om fraværsgrensen eller reglene om føring på vitnemål og kompetansebevis.

System for føring av karakterer og fravær

Det følger av opplæringsforskriften § 9-9 første ledd at kommunen og fylkeskommunen skal ha et system for føring av karakterer og fravær. Etter paragrafens siste ledd skal kommunen og fylkeskommunen sørge for at fravær blir dokumentert hvert halvår.

3.2 Privatskoleloven og privatskoleforskriften

Det gjelder tilsvarende regler om fravær i privatskoleloven og privatskoleforskriften som i opplæringsloven med forskrift:

Det følger av privatskoleloven § 5A-6 at elevene skal være aktivt med i opplæringen og følge skolereglene, og at skolene har en oppfølgingsplikt ved fravær. Etter privatskoleloven § 2-3 a gir departementet forskrift om individuell vurdering, om klage på vurdering og om dokumentasjon, og kan også gi forskrift om at mangel på vurderingsgrunnlag kan føre til tap av rett til individuell vurdering med karakter i faget.

Reglene om vurderingsgrunnlag er fastsatt i privatskoleforskriften § 6-2 siste ledd, reglene om varsel i § 6-7, reglene om fraværsgrense i videregående skole i § 6-8, kravet om system for føring av karakterer og fravær i § 6-9, reglene om føring av fravær i grunnskolen i § 6-43 og reglene om føring av fravær i videregående opplæring i § 6-50.

4 Departements vurderinger og forslag

På bakgrunn av Stortingets anmodningsvedtak har departementet vurdert hvordan reglene bør endres. Departementet er opptatt av at endringer i fraværreglene skal fungere godt i skolen, og at mulige endringer ikke vil medføre et mer komplisert regelverk.

Etter departementets vurdering er det ikke aktuelt å foreslå andre endringer i fraværreglene enn det som er naturlig i lys av stortingsvedtaket. Regelverket i videregående skole ble endret til inneværende skoleår. Endringene ble fastsatt etter en

høring om endringer i fraværreglene der mange uttalte seg. Departementet kan ikke se at det er grunn til en ny helhetlig gjennomgang av reglene nå.

Departementet vil peke på at fraværet de siste årene har vært økende i både grunnskolen og i videregående skole. I videregående skole er tallene fra forrige skoleår det høyeste dagsfraværet siden innføringen av fraværsgrensen. Sammenlignet med skoleåret før fraværsgrensen ble innført, det vil si skoleåret 2015–16, er dagsfraværet likt og timefraværet hele 8 timer høyere. Det er derfor viktig å ha et regelverk som tydelig støtter opp om at elevene skal møte opp og delta i opplæringen i skolen.

Som beskrevet over (se punkt 3.1.2), åpner dagens regler for at elever kan oppsøke helsetjenester når de har behov for det. De nye fraværreglene som trådte i kraft høsten 2025, tillater inntil ti prosent egenmeldt helserelatert fravær. Først etter ti prosent må ytterligere helserelatert fravær være attestert av helsepersonell. Det betyr at helsepersonell, for eksempel helsesykepleier, kan skrive dokumentasjon på at eleven har vært til samtale eller lignende. Besøk hos helsesykepleier, lege eller annet helsepersonell medfører derfor ikke at eleven mister muligheten til å få karakter, så lenge de har deltatt nok i opplæringen til at læreren har tilstrekkelig grunnlag til å sette en karakter.

Etter at reglene om fraværsgrensen ble endret, har det likevel vist seg at noen elever har vært bekymret for konsekvensene av å oppsøke helsetjenester. Selv om slike konsultasjoner i seg selv ikke medfører at elevene mister karakter, øker de sannsynligheten for at egenmeldingskvoten brukes opp, slik at elevene senere må legge frem dokumentasjon dersom de er borte fra opplæring. Departementet oppfatter at dette er noe av bakgrunnen for vedtaket som ble fattet om at «besøk hos skolehelsetjenesten ikke omfattes av fraværsgrensen».

Vedtaket kan derfor følges opp ved at besøk hos skolehelsetjenesten *ikke lenger skal telle på egenmeldingskvoten på ti prosent*, slik at kvoten kan brukes til annet type fravær senere i skoleåret. Det kan også følges opp ved at besøk hos skolehelsetjenesten *ikke skal regnes som fravær fra opplæringen overhodet* etter reglene om vurdering og dokumentasjon (jf. opplæringsforskriften kapittel 9 og privatskoleforskriften kapittel 6). I det siste tilfellet skal konsultasjonene heller ikke føres som fravær på vitnemål og kompetansebevis.

I diskusjonen som har vært om fraværreglene, har enkelte gitt uttrykk for at de ser det som urimelig at det regnes som fravær hvis elevene snakker med helsesykepleier på skolen, men ikke hvis de snakker med skolens rådgiver. Helsesykepleier og rådgiver kan ha kontor rett ved hverandre, og elevene kan ønske å snakke om nokså lignende problemstillinger. Departementet oppfatter det også slik at når samtaler med helsesykepleier regnes og føres som fravær, bidrar det til at enkelte elever vegrer seg for å oppsøke skolehelsetjenesten. Departementet foreslår derfor at besøk hos skolehelsetjenesten ikke skal regnes som fravær fra opplæringen overhodet.

En slik løsning vil etter departementets vurdering også gi et enklere regelverk enn alternativet. Dersom besøk hos skolehelsetjenesten fremdeles skal regnes som fravær, men ikke telle på egenmeldingskvoten, vil reglene om fraværsgrensen bli enda mer detaljert.

Det vil i så fall måtte gjelde ulike regler for ulike typer helserelatert fravær før elevene når ti prosent. Dette fremstår som en lite heldig løsning.

Departementet foreslår derfor at det ikke skal regnes som fravær fra opplæringen etter reglene om vurdering og dokumentasjon når eleven er hos skolehelsetjenesten. Samtaler og undersøkelser hos skolehelsetjenesten vil da likestilles med fravær som skyldes rettigheter etter opplæringsloven, som for eksempel samtale hos skolens rådgiver, og det vil verken telle på fraværsgrensen eller føres som fravær på vitnemål og kompetansebevis. Departementet foreslår ingen endringer i reglene om at lærerne må ha tilstrekkelig vurderingsgrunnlag for å kunne sette karakter i faget. Selv om tid hos skolehelsetjenesten ikke regnes som fravær, må eleven altså delta i opplæringen i tilstrekkelig grad dersom det skal være mulig å få karakter.

Forslaget innebærer at besøk hos skolehelsetjenesten blir regulert annerledes enn annet helserelatert fravær, herunder besøk og timeavtaler hos annet helsepersonell. Det varierer hvilke deler av helsetjenesten som er aktuell å kontakte for ulike elever. Der noen elever oppsøker skolehelsetjenesten, vil andre kunne ha avtaler med for eksempel BUP, fastlegen eller kjeveortoped. Etter departementets vurdering er det ikke aktuelt å endre regelverket for alt helserelatert fravær. Noe av bakgrunnen for endringene som ble gjort i fraværreglene før inneværende skoleår, er at det er ønskelig å skjerme helsepersonell for at elever ber om dokumentasjon av fravær selv om de fremdeles har en egenmeldingskvote de kunne ha brukt.

Det er derfor nødvendig å finne en avgrensning for et unntak for skolehelsetjenesten som både er praktisk og lett å gjennomføre i skolehverdagen, og som ikke oppleves urettferdig sammenlignet med andre typer helserelatert fravær. Et argument for et eget unntak for skolehelsetjenesten er at det er en forebyggende førstelinjetjeneste. I tillegg er tjenesten knyttet til skolen ved sitt navn. Skolehelsetjenesten er ofte tilgjengelig i skolens lokaler med mulighet for «drop in»-timer, typisk i skoletiden, som ikke må avtales på forhånd. Skolehelsetjenesten skal blant annet bidra i undervisning i grupper eller klasser i den utstrekning skolen ønsker det, jf. forskrift om kommunens helsefremmende og forebyggende arbeid i helsestasjons- og skolehelsetjenesten § 6. Skolehelsetjenesten kan også hjelpe elever vurdere om det er grunn til kontakt med andre helsetjenester, og skal samarbeide med øvrige kommunale helsetjenester. Nasjonal faglig retningslinje for helsestasjon, skolehelsetjeneste og helsestasjon for ungdom har som anbefaling at skolehelsetjenesten bør, i samarbeid med skolen, bidra til å følge opp elever med bekymringsfullt fravær. I denne sammenheng viser departementet til at direktør for opplæring og kompetanse i Vestland fylkeskommune i forbindelse med svar på et skriftlig spørsmål har uttalt at «ein i Vestland fylkeskommune over lang tid har bygd opp eit systemarbeid der helsesjukepleiar inngår som ein del av elevtenesta ved skulane Dei har ei viktig rolle i arbeidet med heilskapleg oppfølging av elevar for å auke nærvær og bidra til fullføring.»

Skolehelsetjenesten er tverrfaglig og kan bestå av ulike grupper helsepersonell, for eksempel helsesykepleier, lege, fysioterapeut og psykolog. Det kan variere mellom kommuner og fylkeskommuner hvordan tilbudet er organisert, både med tanke på hvilke

grupper helsepersonell elevene kan få kontakt med gjennom skolehelsetjenesten, om hele skolehelsetjenesten holder til i et skolebygg og på hvilke tidspunkt skolehelsetjenesten er tilgjengelig.

Departementet vurderer at et unntak for besøk hos skolehelsetjenesten bør gjelde uavhengig av hvem i skolehelsetjenesten elevene oppsøker, og uavhengig av hvor og når samtalen finner sted. Dette anses å være i tråd med vedtaket som viser til «skolehelsetjenesten». Det vil også sikre at variasjoner i lokal organisering av skolehelsetjenesten ikke blir til ulempe for elevene.

Departementet vurderer at et unntak om at besøk hos skolehelsetjenesten ikke skal regnes som fravær, bør gjelde likt i grunnskolen og videregående skole. Departementet foreslår derfor at unntaket tas inn som en del av den felles regelen som gjelder for hele grunnopplæringen om at kommunene og fylkeskommunene skal ha et system for fraværsføring og sørge for at fravær blir dokumentert hvert halvår. Det fremgår ikke eksplisitt av dagens forskrift at det ikke regnes som fravær når en elev ikke deltar i undervisningen som følge av rettigheter de har etter opplæringsloven mv. Etter departementets vurdering er det heller ikke nødvendig eller hensiktsmessig å foreslå forskriftsregulering av dette nå. Dette vil kunne gjelde flere ulike typer situasjoner, og departementet er ikke kjent med at det reiser tvil i praksis hva som utgjør slike tilbud og aktiviteter i tråd med opplæringsloven. Ettersom skolehelsetjenesten ikke er et tilbud etter opplæringsloven/privatskoleloven med forskrifter, men helsetjeneste, er det derimot nødvendig å fastsette et tydelig unntak dersom tid hos skolehelsetjenesten ikke skal regnes som fravær.

Fraværsreglene gjelder i dag likt i offentlige skoler og i skoler som er godkjent etter privatskoleloven. Departementet ser ikke grunn til å endre på dette, og foreslår derfor tilsvarende endringer i opplæringsforskriften og privatskoleforskriften.

5 Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget innebærer at besøk hos skolehelsetjenesten ikke skal regnes som fravær fra opplæringen. Det foreslås ingen nærmere krav til om og hvordan eleven eller skolehelsetjenesten skal bekrefte at eleven har besøkt skolehelsetjenesten. Det vil i utgangspunktet være opp til kommunene og fylkeskommunene å vurdere om dette er nødvendig, men forslaget er ikke til hinder for at skolen ber eleven legge frem dokumentasjon på at eleven har vært hos skolehelsetjenesten. Forslaget innebærer at det ikke lenger må ses hen til egenmeldinger eller annen dokumentasjon for besøk hos skolehelsetjenesten etter reglene om fraværsføring, eller etter reglene om fraværsgrensen i videregående skole.

Ettersom forslaget går ut på at tid hos skolehelsetjenesten ikke skal regnes som fravær etter kapittel 6 i privatskoleforskriften, legger departementet til grunn at dette ikke vil redusere grunnlaget for utregning av statstilskudd i private videregående skoler, jf. økonomiforskriften § 4-2 tredje ledd.

Departementet kan samlet sett ikke se at det knytter seg vesentlige administrative eller økonomiske konsekvenser til forslaget.

6 Forslag til forskriftsendringer

I opplæringsforskriften foreslås følgende endringer (forslag til tillegg i kursiv):

§ 9-9 femte ledd skal lyde:

Kommunen og fylkeskommunen skal sørge for at fråvær blir dokumentert kvart halvår. *Dersom eleven er hos skolehelsetenesta, skal det ikkje bli rekna som fråvær frå opplæringa etter kapittel 9 i denne forskrifta.*

I privatskoleforskriften foreslås følgende endringer (forslag til tillegg i kursiv):

§ 6-9 femte ledd skal lyde:

Skolen skal dokumentere fråvær kvart halvår. *Dersom eleven er hos skolehelsetenesta, skal det ikkje bli rekna som fråvær frå opplæringa etter kapittel 6 i denne forskrifta.*